

Utbildningsdepartementet

Vetenskapsrådet
Box 1035
101 38 Stockholm

Uppdrag att utlysa medel för framstående forskare

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Vetenskapsrådet att utlysa medel i fråga om tre satsningar för framstående forskare enligt vad som anges nedan.

Internationell rekrytering av framstående forskare

För att attrahera internationellt framstående forskare att placera sin forskning vid statliga universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) samt enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska Vetenskapsrådet inrätta ett program för utlysning av 150 miljoner kronor 2013 för stöd till lärosätenas internationella rekrytering. Stödet bör normalt löpa under sju till tio år, och ett villkor för stödet ska vara att lärosätena finansierar kostnader för rekrytering också från andra källor. Ansökan om stöd ska kunna ske löpande under året, och bidragens storlek bör vara omkring 5–15 miljoner kronor per rekrytering och år. Vetenskapsrådet ska samråda med Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap samt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande när det gäller ansökningar inom respektive råds expertområde. Anslagsnivån för denna satsning beräknas bli 250 miljoner kronor 2016.

Rekrytering av framstående yngre forskare

Vetenskapsrådet ska utlysa minst 50 miljoner kronor 2013 för finansiering av anställningar och forskningsmedel för de allra främsta yngre forskarna i fasen efter deras postdoktorala forskningsperiod och efter meriteringsanställning som har gett internationell meritering. Utgångspunkten är att anställningen ska leda till en tillsvidareanställning. Vetenskapsrådet ska samråda med Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap samt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande när det gäller ansökningar inom respektive råds

expertområde. År 2016 beräknas finansieringen uppgå till 100 miljoner kronor.

Stöd till de mest framstående forskarna

Vetenskapsrådet ska inrätta ett långsiktigt program för utlysning av medel till de mest framstående forskarna där dessa under normalt sju till tio år tilldelas forskningsbidrag som syftar till vetenskapliga genombrott. Stödet ska möjliggöra långsiktig gränsöverskridande forskning med stor potential och ska samtidigt tillåta hög risk.

I samtliga utlysningar bör Vetenskapsrådet bevaka att kvinnor och män ges lika möjligheter och förutsättningar att ta del av de forskningsmedel som utlyses.

Vetenskapsrådet ska i samband med årsredovisningen för 2013 rapportera till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) hur uppdraget fortlöper. Vidare ska en delrapport om uppdragets utfall komma in senast den 31 mars 2016.

Bakgrund

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30, bet. 2012/13:UbU3, rskr. 2012/13:151) har regeringen presenterat tre satsningar i fråga om internationell rekrytering av framstående forskare, rekrytering av framstående yngre forskare och stöd till de mest framstående forskarna samt bedömt att Vetenskapsrådet bör få i uppdrag att utlysa medel för satsningarna. Medel för ändamålet har anvisats med anledning av budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113). I budgetpropositionen för 2013 och propositionen Forskning och innovation har vidare medel beräknats för 2013–2016 i fråga om satsningarna.

Skälen för regeringens beslut

Sveriges roll som framstående forskningsnation utmanas av omvärlden. Forskningen i Sverige är fortfarande mycket god men har i förhållande till vissa andra länder tappat i den vetenskapliga kvaliteten.

Vetenskapliga genombrott förutsätter tid och resurser, mod, risktagande och gränsöverskridande forskningsprojekt. Den svenska forskningens resultat skulle kunna förbättras genom större och mer långsiktiga forskningsbidrag, större mobilitet och bättre karriärväg för unga forskare. Sådana insatser skulle gynna stora vetenskapliga genombrott. Om finansieringen av de främsta forskarnas forskningsprojekt inte är tillräcklig och inte tillräckligt långsiktig, kan detta leda till att etablerade forskare tenderar att välja forskningsprojekt med säkra utfall snarare än att initiera mer nydanande projekt med högre risk. Förutsättningarna för att bedriva forskning med stor potential, men också stort risktagande,

behöver därför förbättras för de mest framstående forskarna med gränsöverskridande och utmanande forskningsprojekt.

Internationell rekrytering av de främsta forskarna görs i många länder, och de forskare som rekryteras erbjuds många gånger goda villkor för att flytta sin forskningsverksamhet. Trots att svenska forskare har omfattande internationella samarbeten, har Sverige generellt sett en låg internationell rekrytering av forskare jämfört med många konkurrerande länder. För att stärka de svenska universiteten och högskolorna och höja kvaliteten på forskningen bör insatserna för permanenta eller långvariga rekryteringar av framstående forskare, såväl etablerade utländska forskare på hög nivå som exceptionellt lovande unga forskare, öka.

För att säkra återväxten av forskare måste forskarkarriären vara attraktiv. Svenska universitet och högskolor saknar en tydlig karriärväg för yngre forskare och de osäkra villkoren och svårigheterna med att få en långvarig anställning gör att många yngre forskare väljer att inte fortsätta en akademisk karriär. De yngre forskarnas karriär hämmas också av kortsiktig och bristfällig finansiering av forskningsprojekt, vilket leder till att dessa har svårt att frigöra sig från tidigare handledare och etablerade forskningsgrupper för att bygga en självständig forskning. Det behövs alltså både bättre och mer förutsägbar tjänstestruktur och tillräckligt stora forskningsanslag för att de främsta yngre forskarna ska kunna meritiera sig till en tillsvidareanställning som forskare vid ett svenskt lärosäte och därmed möjliggöra fortsatt forskarkarriär.

Trots att stora delar av svensk forskning historiskt har tillhört den internationellt mest framstående, har den minskat under de senaste decennierna. I rapporten Den svenska produktionen av högt citerade vetenskapliga publikationer anges att andelen högst citerade forskare i Sverige är färre än i jämförbara länder (Vetenskapsrådets lilla rapportserie 1:2010). Det svenska systemet för forskningsfinansiering har hittills inte gynnat långsiktigt risktagande i forskningsprojekt, eftersom finansieringsperioderna har varit korta och misslyckanden har riskerat att missgynna fortsatt karriär.

Mot denna bakgrund och i enlighet med regeringens bedömningar i propositionen Forskning och innovation bör Vetenskapsrådet i samråd med Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap samt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande ges i uppdrag att utlysa medel för framstående forskare.

Vidare avser regeringen att i regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende Vetenskapsrådet fördela medel för de aktuella satsningarna.

På regeringens vägnar

Maria Arnholm

Karin Schmekel

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Socialdepartementet/VS

Finansdepartementet/BA

Landsbygdsdepartementet/ELT

Miljödepartementet/Mk

Näringsdepartementet/FIN

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Verket för innovationssystem